

Sygn. akt V CSK 7/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marian Kocon (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa D.-B. Sp. z o.o. w T.
przeciwko GETIN NOBLE BANK S.A. w W., Skarbowi Państwa - Prezesowi Sądu
Rejonowego w Z. i Z. Z.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 13 grudnia 2012 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 1 lipca 2011 r.,

uchyla zaskarżony wyrok odnośnie do pozwanego Getin Noble Bank S.A. w W. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego; oddala skargę kasacyjną w pozostałym zakresie;

zasądza od powódki D.-B. sp. z o.o. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa oraz na rzecz pozwanego Z. Z. kwoty po 2.700 (dwa tysiące siedemset) tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 1 lipca 2011 r. oddalił apelację powódki „D.-B.” spółki z o.o. od wyroku Sądu Okręgowego oddalającego powództwo o zasądzenie na rzecz powódki *in solidum* od pozwanych GETIN NOBLE BANK S.A., Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w Z. i Z. Z. kwotę 127626 zł. U podłoża tego rozstrzygnięcia legło stanowisko, że powódka nie udowodniła, aby przysługiwał jej status wierzyciela egzekwującego, a tym samym uprawnienie do kwot uzyskanych w toku egzekucji. Nie wynikało ono z samego faktu zawarcia warunkowej umowy nabycia wierzytelności po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu oraz po zatwierdzeniu planu podziału.

Skarga kasacyjna powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego - oparta na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. - zawiera zarzut naruszenia art. 921, 1025, 1036 k.p.c., art. 79, 80 u.k.w.h., art. 405, 415, 417 k.c., i zmierza do uchylecia tego wyroku oraz przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 k.c., powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą.

Także przewidziana w art. 23 ust. 1 u.k.s.e. odpowiedzialność odszkodowawcza komornika jest odpowiedzialnością deliktową za działanie niezgodne z prawem (por. między innymi uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2004 r. III CZP 54/04, OSNC 2005/10/168). Zasadą tej odpowiedzialności jest bezprawność działania lub zaniechania komornika.

Istota zarzutów skargi kasacyjnej w odniesieniu do pozwanych Skarbu Państwa oraz komornika Z. Z. sprowadzała się do twierdzenia, że Sąd Apelacyjny nie dopatrzył się bezprawności po ich stronie, gdyż na skutek błędnej wykładni art. 1036 k.p.c., art. 79, 80 u.k.w.h. aprobował pogląd, iż skarżąca nie wstąpiła w miejsce dotychczasowego wierzyciela Getin Noble Banku do postępowania egzekucyjnego.

Wbrew stanowisku skarżącej, sam fakt nabycia przez nią wierzytelności zabezpieczonej hipoteką na nieruchomości dłużnika egzekwowanego,

jak i późniejsze nabycie tej hipoteki, nie były wystarczające do zastosowania wobec niej art. 922 k.p.c., czyli nadania statusu uczestnika postępowania egzekucyjnego *ex lege*. Przyznanie tego statusu może być wprawdzie wynikiem przysługiwania ograniczonego prawa rzeczowego, ale decydujące jest przede wszystkim, aby nabycie tego prawa było skuteczne w konkretnym postępowaniu egzekucyjnym. Istotne znaczenie miał więc nie tyle sam fakt nabycia przez skarżącą jednego z praw wymienionych w art. 922 k.p.c., ile data jego nabycia.

Przepisy o postępowaniu egzekucyjnym nie regulują kwestii podmiotowej zmiany po stronie praw i obowiązków objętych tytułem wykonawczym. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za przesądzone należy uznać, że art. 192 pkt 3 k.p.c. nie ma zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym (por. uchwała SN z dnia 5 marca 2009 r., III CZP 4/09, OSNC 2010, nr 1, poz. 2). Przepis ten dotyczy skutków związanych z zawisłością sprawy i odnosi się tylko do sytuacji, w której sprawa nie została zakończona. Założenia uzasadniające stabilizację, o której mowa w treści art. 192 pkt 3 k.p.c., nie odpowiadają postępowaniu egzekucyjnemu, którego celem jest wykonanie tytułu egzekucyjnego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2004 r., III CZP 63/04, OSNC 2005, nr 10, poz. 174). Nie ma zatem podstaw do przyjęcia tezy o możliwości „ujawniania” nowego wierzyciela w miejsce dotychczasowego i kontynuowania egzekucji.

Skarżąca pomija, że podstawę prowadzonej egzekucji na rzecz Getin Noble Banku stanowił tytuł wykonawczy w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 2 marca 2004 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności, którego treść, w tym elementy podmiotowe (konkretyzujące wierzyciela i dłużnika) i przedmiotowe (określające świadczenie) oznaczały jej zakres. Umowa cesji wierzytelności zabezpieczonej hipoteką na rzecz Getin Noble Banku, jak i późniejsze nabycie tej hipoteki dokonane po uprawomocnieniu się postanowienia o przybiciu nie stanowiły podstawy do wstąpienia skarżącej w postępowaniu podziałowym (po zatwierdzeniu planu podziału, zmienionego po stwierdzeniu, że mający pierwszeństwo wierzyciel hipoteczny został zaspokojony) w miejsce tego Banku. Zarzuty skarżącej, związane z rzekomym naruszeniem przez pozwany Skarb Państwa oraz komornika przepisów

dotyczących postępowania egzekucyjnego, mającym skutkować bezprawnym wyrządzeniem jej szkody oparte na odmiennym stanowisku są zatem niezasadne.

Istota zarzutów skargi kasacyjnej w odniesieniu do pozwanego Getin Noble Banku sprowadza się do twierdzenia, że z naruszeniem art. 405 k.c. Sąd Apelacyjny uznał, że skarżąca nie może domagać zasądzenia wypłaconej temu pozwanemu kwoty już tylko dlatego, że jej nie świadczyła.

Wyrażając powyższy pogląd, Sąd Apelacyjny pominął, że formuła użyta w art. 405 k.c., iż wzbogacenie ma nastąpić "kosztem" zubożonego, a nie jak to ujmował kodeks zobowiązań, "z majątku", stwarza podstawy do wniosku, że przesłanki między wzbogaceniem a zubożeniem nie należy rozumieć w duchu rygorystycznie pojmowanej bezpośredniości tego związku, a tym samym wykorzystywać w celu ograniczenia zobowiązania zwrotu wzbogacenia (por. wyrok SN z dnia 20 lipca 2007 r., I CSK 05/07 nie publ.).

Poza tym, rację ma Sąd Apelacyjny, że korzyść, której dotyczy art. 405 k.c., musi być uzyskana bez podstawy prawnej, a więc w sytuacji, w której uzyskanie korzyści majątkowej nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu sądowym albo akcie administracyjnym. To jednak oznacza, wbrew odmiennemu pogładowi Sądu Apelacyjnego, że przyjęcie przez pozwanego Bank kwoty przelanej na jego konto przez komornika w wykonaniu zarządzenia z dnia 3 października 2007 r. nie wykluczało bezpodstawnego wzbogacenia po stronie tego Banku.

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.